אונזער נייער ראָמאַן

די זעקס־זיעבען יאָהר מלחמה און פאַרוויסטונג האָבען געגעבן תּרבּנות פאַראַנדערונג אין אידישען לעבען. הויפּ אַלגעמיינע רעזולטאַטען פון קריעג, מיט וועלכע די יאָהרען זענען געהיטן געגאַנגען רייך, איז נאָך איך צוגעקומען דאָס ספּעציעל אידישע, יענע באַזונדערע ליידען פון וועלכע קיין אומה האָט ניט געוואוסט, און וועלכעס איז איסגעפאַלען נאָר אויף אידישען גורל.

אַלעס האָט דער קריעג פאַרוויסט, און אַריינגעבראַכט מיט זיך תּרבּנות דאָרטען, וואו ער איז נאָר אַריינגעדרונגען, אָבער די אידען האָט עס געטראָפען נאָך אין אַ באַזונדערער שרעקליכער פאָרמע. דער אידישער סאָלדאַט, האָט ווי זיין קריסטליכער שכן געפּוילט אין די טראַנשייען, פאַרבראַכט אַזאַ שרעקליך און מאַנאַטאַנג סאָלדאַטען לעבען, ווי עס שילדערט עס אַזוי קינסטלערישׂ הענרי באַרביוס אין זיין ראָמאַן „דאָס פייער". אָבער דער אידישער סאָלדאַט האָט נאָך דערצו געלעבט די טעג און נעכט מיט אַ צוריסענער און צובראָכענער נשמה — פאַרגוואַלטיגען ניט יעצט די אַנדערע ברידער־סאָלדאַטען זיין פרוי און מוטער, וועלכע זענען אין דערהיים געבליבען, אין צו שטעכט ניט דורך זייער באַיאָנעט דאָס האַרץ פון זיין אַלטען פאָטער און שוואַכען ברודער, וועלכע זענען ווייס פון דעם קריעגס־פלאַן. זיין דער פאַרוואַנדערטער קריסטליכער סאָלדאַט איז מיט אַזוי פיעל צערטליכקייט אַרומגערינגעלט געוואָרען אַרום זיין קראַנקען־בעט. האָט ער אַ שטאַרבענדער, אפילו ניט געקענט האָבען דאָס גליק צו זעהען זיך מיט זייגע ליעבע און נאָהענטע. אויב ער האָט נאָר דאָס אומגליק געהאַט צו ליגען אין אַ שפּיטאָל אויסער דער „טשער־טאַ".

מחנות פון פאַרטריעבענע, ניט פון דעם שונא, נאָר געטריעבען אין געיאָגט פון די אייגענע, שחטות אין פאַגראָמען, בלבולים אין אונצוטרויען, צוריסענע פאַמיליעס, יתומים און אַלמנות הייסענען שפּייזער עס איז פאַר זייערע אייגען געהאַנגען אַדער דערשאָסען געוואָרען פאַר אַ מסירה, גירוש קאַוונע און שרפת לעמבערג, די אַהן אַ צאָהל באַליידיגונגען אין דאָס זובען וועה צו טון די אידישע נשמה, פינסק און בערדיטשעוו — דאָס גאַנצע טרויעריגע קאַפּיטעל פון אידישע ליידען וועלכעס ציהט זיך שוין דאָס זיבעטע יאָהר. אַלס רעזולטאַט פון דער „פאַר דעמאָקראַטיע פאַרזיכערענדע (?) מלחמה" — דאָס אַלעס גיט געגוג מאַטעריאַל פאַר דעם קינסטלערישען ראָמאַן, פון דיזער שרעקליכער פעריאָדע.

מעגליך, אַז עס איז נאָך צופריה, אַז דער מאַטעריאַל זאָל שוין קענען אויסגענוצט ווערען. ליגט דאָך נאָך דער מת פאַר די אויגען, ווערען דאָך נייע בלעטער צום בלוטיגען קאַפּיטעל נאָך אַלץ צוגעשריבען — און פיעלייכט איז דאָס אפשר די הויפּט אורזאַכע, וואָרום עס איז נאָך בתּ היינט ניט ערשיענען ביי אַזנ דער ראָמאַן אַדער די גרעסערע ערצעהלונג, וואָס זאָל דיזע גאַנצע טראַגעדיע אַרומנעהמען.

אָבער אַט איז דער ערשטער אידישער מלחמה־ראָמאַן. נאָר וואָס ערשיענען אינדער דייטשער שפּראַך (אין דעם ר. לעוויט פאַרלאַג, וויען — בערלין), געשריעבען פון יעקב פינגערמאַן.

* *
*

זוי אַזוי איז הער יעקב פינגערמאַן צוגעטראָטען צו זיין אויפגאַבע? איז איהם געלונגען איבערצוגעבען די גרויסע טראַגעדיע פון אונזער פאָלק, יענער טראַגישער בלוטיגער שפּיעל, וועלכער ווערט נאָך אַלץ פאָרגעזעצט? האָט דאָס בלוטיגע טרויעריגע קאַפּיטעל פון אונזער יעצטיגער געשיכטע געפונען אין אַפּקלאַנג אין זיין ווערק?

ניט די גאַנצע טראַגעדיע האָט הער פינגערמאַן אַרומגענומען אין זיין נייעם ראָמאַן, נאָר אַיין וויטקעל, אָבער זעהר אַן אינטערעסאַנטען.

מיט וואָס באַשעפטיגט זיך דער ערשטער אידישער מלחמה־ראָמאַן?

אין דער פיליש־אידישער שטאָדט לובלין געפינט זיך די עסטרייכישע אַקופּאַציאָנס אַרמיי, וועלכע מאַכט אַ אונערטרעגליך דאָס לעבען פאַר די אידען, און אַז זי לאַנגווייליגט זיך אַליין, באַזונדערס די אָפיצערען, וועלכע זענען געוואוינט צום פרעהליכען וויענער לעבען. די ערשטע געפינט אַן אויסוועג, אַ מיטעל צו עקזיסטירען דורכ'ן געהיימען האַנדעל, וועלכען זיי אַנטוויקלען צווישען לובלין און וואַרשע, און די לעצטע געפינען באַרוהיגונג געגען דער וויענער בענקשאַפט אין די לובלינער פרויען.

אין דער צייט וואָס אַברהם לאַזאַרעוויטש אַ הסידישער יונגערמאַן (איינער פון די הויפּט העלדען אין ראָמאַן) איז פאַרנומען מיט פאַרשיעדענע שפּעקולאַציעס איז די מאַדאַם לאַזאַרעוויטש פאַרנומען מיט איהר ליעבע מיט דעם עסטרייכישען אָפיצער־ליטענאַנט פראַנשאַסקאַ, וועלכע געהט סוף כל סוף אַרונטער פון זינען. דערוויסענדיג זיך אַז איהר געליעבטער האָט זיך דערשאָסען (ווען עס האָט געהאַלטען ביי ענטדעקט ווערען, אַז ער איז אַ שפּיאָן און שטעהט אין פאַרבינדונג מיט אַ געהיימער פוילישער אָרגאַניזאַציע פון פאַריז).

און אַזוי ציהען זיך דורך אַ גאַנצע רייהע פון טיפען אין ביילדער, וועלכע גיבען פאַר אונז פיילווייז איבער דאָס טראַגישע לעבען פון יענער שטאָדט אין אַ קינסטלערישער פאָרם. און יענע שטאָדט איז דאָך ניט קיין אייסנאַהם־שטאָדט, זענען דאָך פאַרהאַן פיעלע אַזעלכע.

* *
*

דער ראָמאַן „טענשען אין אָפּגרונד" וואָס דער „אידישער זשורנאַל" האָט יעצט אויסגעקליבען צו געבען זיינע לעזער, האָט אַלע מעלות פון אַן אינטערעסאַנטען ראָמאַן. דערצו אָבער איז עס נאָך אויך אַ ליטעראַריש ווערק, און איז לעצטענס רעצענזירט געוואָרען פון ישראל זאַנגוויל'ן אין איינער פון די גדעסטע צייטונגען אין ענגלאַנד.

אַן מיר ווילען האָפען דאָס ווערק, וועלכעס ווערט יעצט צום ערשטען מאָל איבערזעצט אין אידיש, וועט ביי די אידישע לעזער אויפגענומען ווערען מיט'ן זעלבען ערפאָלג, ווידאָס בוך איז אויפגענומען געווערען אין אַנדערע שפּראַכען.

הויבט זונטאָג אָן צו לעזען דיזען ראָמאַן אין „זשורנאַל"

קלאָק טאַכער אויפמערקזאַם

אַן אַלגעמיינער מעמבערס מיטינג

ווערט געהאַלטען פון אַלע לאָקאַלס

פאַר דיזען זונטאָג דעם 31 אָקטאָבער

10 פאַרמאָרגענס אין כראַדוויי האַל 450 ספּעדיינג עוו.

ביי דיזען מיטינג וועלען פאַרקומען די עלעקשאָנס פאַר די בעאַמטען, אין אַפיס, ווי מענעדזשער סעקרעטאַר און אויך פאַר אַ ביזנעס איידזשענט.

די נעמען פון די אָנגענומענע קאַנדידאַטען פאַר דיזען עמטער, ווערען איהר געפינען אין „זשורנאַל" דיזען פרייטאָג און שבת.

מיט אַכטונג, דזשאָינט באָארד קלאָקמייקער יוניאָן אַ. ל. ג. וו.

צו די וועלכע האָבען פאַרשפּראָכען געלט פאַר דער טראַנטער יתומים קאַמיטע

דער יונגער פאַהרט אָפּ אין צעהן טעג אַרום קיין איקראַינע אַריבער צובריינגען די יתומים קיין קאַנאַדע, און מיר גוויטיגען זיך דעריבער שטאַרק אין געלט איצט.

מיר בעטען דערביבער אַז אַלע וועלכע האָבען פאַרשפּראָכען דאַנייישאָנס זאָלען ברייגען דאָס געלט אין די שוהלען וואו זיי האָבען פאַרשפּראָכען, אַדער ברייגען עס יעדע וואָך

צו אונזער אַפּיס 399 ספּעדיינג עוו.

די וועלכע ווילען אַדאָפּטירען קינדער זאָלען קומען אַדער שרייבען צו אונזער אַפּיס פאַר אַפּליקיישען פאָרמס.

מיר בעטען די קאָמיטעס פון די שוהלען צו שיקען דאָס געלט וועלכע זיי האָבען געזאַמעלט צו אונזער אַפּיס אַדער געבען עס צו אונזער קאָמיטע וועלכע וועט קומען נאָך דעם.

מיט גרוס, די טראַנטער יתומים קאָמיטע.

ס. ס. שערמאַן, סעקרעטאַר.

ספּעשעל נאַטס צו אונזערע קאַסטימערס

ווערדערט קוילען יעצט און וואַרט ניט אויף דער לעצטער מינוט, ווייל שפּעטער וועט איהר צאָהלען דאָבעל און דאַנו וועט איהר נאָך ניט קענען באַקומען.

THE EATON COAL CO.

Phone Ad. 2696

איטאָן קאָהל קאָ.

אַפּיס 352 קווין וועסט טעל. עדל. 2696

נייעס נייעס

שוין אָפען די אַמעריקאַן כשר רעסטאָראַן

אין 198 קווין וועסט

וואו עס ווערען סערוויד־ט גוטע און פרישע היימישע עסענס דערצעהלט וועגען דעם איינערע פריינט אין באַקאַנטע.

דייוו מעקסיל מענעדזשער

קוויפט אייערע קוילען פון

יאַנעוועך בראָדערס

וואו איהר בעקומט בלויז ראַזשערס קויהלען מיט ראַזשערס פּיקעס

268½ קווין סט. וועסט טעלעפאָן ערעלייד 8766

דזשוקערי האַנדלער און דזשוקערי סטאָרקיפּערס אויפמערקזאַם

זיים וויסען, אַז איך

מ. העלער

האָב זיך גענומען צו דער אַרבייט. אונקין וויליג צו מאַכען אַלערליי דזשוקערי דזשאַבס פאַר דער מרייך.

רופט מיך אַדער זעהט זיך מיט מיר, ווען איהר דאַרפט מאַכען אייערע דזשוקערי דזשאַבס, און איהר וועט זיין צופריעדען.

אַלערליי רינגען, קלענערע אַד ער גרעסערע, געמאַכט צום סיין.

מיין נייער אַדרעס איז

251 Queen St. West

טעלעפאָן אַבליטן 3967

HIPPODROME

די וואָך פון 24־טען אָקט.

דאָס ספּעציעלע פּיטשער בילד

באַק דזשאָנס

אין אַ וועסטערן בילד

„פייערברענד טרעזוויזאָן"

ווערט געוויזען 1.20, 4.15, 7.45.

אויף'ן וואָדעוויל־פּראָגראַם:

דייזנאַ ראָבערטס און אָקמפּ. ווילי סאַלאַר, קאַרפּאַס ברידער, קליוולאַנד און פעי, מאַלי פולער און קאָמפּ. פאָלאַרד און סאַנשיין קאָמעדיעס.

נאָכ'ן פאַרלאַנג פון מיינע געוועזענע קאָסטומערס פאַרקויפט

דזשאָן קראַפּיוווקאַ

אַלע סאָרטען געפּיקלטע פלייש ביי זיך אין הויז

איהר קענט באַקומען ביי מיר אין הויז פרישען קאַרנביף יעדען טאָג, אַלערליי סאָרטען פלייש און וואורשט, פּיקעלס פעפערלאַך, זויערע טאָמייטאָס און אַלץ וואָס אייער האַרץ גלוסט נאָר אין דעליקאַטעסען.

מיר נעהמען אויך אָן אָרדערס פאַר חתונות, פאַרטיס און באַנקעטען, און מיר גאַראַנטירען צופריעדענהייט.

דזשאָן

(פון דער איז קרים פאַרלאַר)

574 דאַנדעס סט. וועסט

טעלעפאָן קאַלעדאָניע 5757

באַקאַנטמאַכונג.

איך מאַך באַקאַנט אַלע מיינע קאַסטימערס אַז איך פאַרגרעסער מיינע ביזנעס. דער 6־טען אָקטאָבער קענט איהר מיך געפינען אין מיין נייער וואוינונג

9 קענזינגטאָן עוועניו

טעלעפאָן קאַלעדאָניע 6621

און וועל מאַכען די זעכבע אַרבייטען ווי שוין באַקאַנט, פאַרריכטען אַלערליי גראַמאַפאָנען, מאַשינערי, סקייוולס ריפּייהר שלעסער און שלייסלען. אַלערליי בייבי קערעדזשעס אויך אַנדערע אַרטיקלען. צופריעדענהייט גאַראַנטירט. אידישע און ענגלישע רעקאָרדס צו פאַרקויפען.

פּ. שלייפער

כלויז הזן וולאַדאַווסקי

איז אָנגעשטענדיג, היין און פאַרזיכטיג

אַלם מוהל

אַלע עלטערען פון פינדעה זאָלען דאָס נעהמען אין אָנבעטראַכט ווייל דאָס איז אין זייער אייגענעם בענעפיט.

פּראָנטערי ליים קענען מיר אויך רופען אויף זייערע שמחות.

וואוינונג 62 בראַנזוויק עוועניו אין טעלעפאָן קאַלעדאָניע 1076.

וועגען ראַיעלסטע און בעסטע איוסקינסטען פאַר אינשורענס וועגען רעט זיך צו:

פּ. ליוואַי

ספּעשעל לייף אינשורענס אגענט

P. LEVI

Insurance Agent

214 Beverly St. Tel. Coll. 3101

מעשׂ'ס דזשולערי סטאָר

מיט 148½ קווין סטריט וועסט

מיר פאַרקויפן

אויס אונזער סטאָק

ווייל מיר געהן

אין האַלטייל ביזנעס

אַזוי פאַרקויפן מיר יעדען אַרטיקעל פיעל ביליגער ווי אַנדערע.

עקסטרא באַרגיינס אין דיימענדס, וואַטשעס, נייע סטייל לייכטער אויסנאַהם שעהן. קאָם גלעס. פאַר־שעטיגונג ניט און קומט גלייך.

אייער מרייגיג מעשׂ

וואו אַנדערע ווייזען אַ גאַנצע נאַכט

ראָזען ליבערמאַן

לאַיער.

(פון דער פירמאַ לענאָקס און ליבערמאַן)

513—514 קאָנטינענטאַל ליף בילדינג 157 ביי סט.

טעלעפאָן מיין 5252.

מר. ליבערמאַנס וואוינונג טעלעפאָן קאַלעדאָניע 9414.

פעקסאַר און שולמאַן

לאַיערס

303 לעמסדאָן בילדינג. טאָראָנטאָ.

6 אַרלייד סטריט איסט קאָרנער יאָנג סטריט.

טעלעפאָן מיין 4359.

דזשיי וו בראַדי און קאָ.

באַריסטער, סאָליסטער, נאָטערי און א. ז. וו.

אָפיס אין 710-711 טעמפּעל בילדינג. טעלעפאָן ערעלייד 3086.

לואיס ס. סינגער

לאַיער און נאָטערי פּאַבליק

קאָמישאָנער פאַר אַלע פּראָווינצען פון ס ענגלאַנד.

לאַא אָפיס 154 סיסקאָ סטריט.

טעלעפאָן ערעלייד 1440 וואוינונג 433 פּאַלמערסטאָן בולוואַרד

טעלעפאָן ערעלייד 1441 טעלעפאָן קאָלעדאָניע 4866.

דר. א. ל. הימעלשטיין

דענטיסט

דאָמיניאָן באַנק בילדינג קאָרנער מיקאַל און דאַנדעס סטריט. פאָל. 8441.

דר. ה. דייווידסאָן.

דענטיסט.

אין דער נייער ראַיעל בענק בילדינג

קאָרנער דאַנדעס און טשעסטנאָט טעלעפאָן ערעלייד 1789

דר. ב. ברעגמאַן

דענטיסט

בעסטע אַרבייט פאַר מעסיגע פרייזען.

544 קווין סטריט וועסט, איבער הופּערס דראַג סטאָר, טאָראָנטאָ.

קומט וויזיטען

ד. הימעלס

מאָדערנסטע אייז־קרים פּאַרלאַרס

קאָרנער דאַנדעס און קענזינגטאָן עוו. דער שעהנסטער פּלאַץ אין אידישען קוואַרטאַל פאַר אייז־קריעם, קאַלטע טרינקס, לאַנטשעס, סיגאַרעטס און שאָקאָלאַד.

קומט אַריין אין דעם שעהנסטען פּלאַץ אין שטאָדט, וואו מען באַהאַנדעלט אייך אַרענטלעך און שעהן.

טאָראָנטאָ כשר וואורשט און פיש סמאָוסינג מאַנופאַקטשורינג

מיר מאַכען באַקאַנט אַז איהר קענט ביי אונז באַקומען צו יעדער צייט גענסמוטע פישען, אויך מאַכען מיר די בעסטע וואורשטען און פּאַסטראַמאַ. מיר קויפען נאָר כשר'ע פיישען פון די אידישע האַלפיילער. די שטרענגסטע כשרות לויט די אַוטשטענרען.

אָרדערס ווערען פּינקטליך דעליווערט. פּאָנטערי אָרדערס דעליווערט פון אַ דאָלאַר און העכער.

גיט אונז אַ טרייעל און איהר ווערט דאָן בלייבען אונזער שטענדיגער קאַסטאָמער.

משה דייוויס

266 פּאַרלאַמענט סט. טעל. מיין 909

דער זיכערער וועג צום ערפאָלג?

C. Prof. Michael Angelo

זיכער! דער בעסטער וועג צו האָבען ערפאָלג איז אָנפאַנגען לערנען ביי אַ גוטען לעהרער. באַטראַכט דאָס נאָר גאַנץ גוט! און קומט צו פּראָפעסאָר מייקעל אַנזשעלאָ נאָך מוזיק לעסאָנס פאַר אייך אַדער אייערע קינדער. איהר וועט אויסגעמינען אַן מר. אַנזשעלאָ'ס סיסטעמע און ערפאָלגרוק אין לערנען וויאָלין, מאַנדאָלין, קאָרנעט, סאַקסאָפאָן, אַדער אירגענד וועלכען אַנדערען אינסטרומענט וועט אייך פיהרען צו אַ זיכערען ערפאָלג. מיין מאָטאָ איז: „אַ גוטער מוזיקאַלישער אָנפאַנג" און דאָס איבערינג איז לייכט.

באַדינגונגען זעהר מעסיגע.

סטודיאָ 450 ספּעדיינג עוו. טעלעפאָן קאַל. 17

— די —

שוויץ באַר

אין 36 סענטער עוועניו

וועט זיין אָפען

יעדען דינסטאָג אַוועגס

וואו איהר קענט שלאָפען אַ גאַנצע נאַכט.

יעקב מ. בענעם

(פון בענעם און סעמעראָן)

באַריסטערס, סאָליסטערס, נאָטאַריעס

א. ז. וו.

2901 דאַנדעס סטר. וועסט טאָראָנטאָ

טעלעפאָן דזשאָנקשאָן 3077.

וואוינונג טעלעפאָן דזשאָנקשאָן 3078.